

РЕЦЕНЗІЯ

рецензентки Долини Ірини Володимирівни
на дисертаційну роботу Кобелевої Анни Валеріївни
**«Економічна оцінка комерційного потенціалу інноваційних
технологій на промислових підприємствах»**,
представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Зі зростанням нестабільності на внутрішньому та зовнішньому ринках промислові підприємства стикаються з викликами, які потребують неординарних управлінських рішень. У таких умовах інноваційні технології можуть виступати потужним інструментом підвищення ефективності виробництва та зниження витрат. В умовах глобалізації і відкритого ринку питання захисту та управління інтелектуальною власністю стають ще більш актуальними, оскільки підприємства стикаються з жорсткою міжнародною конкуренцією. Для промислових підприємств, які прагнуть до інноваційного розвитку, управління інтелектуальною власністю є ключовим фактором. Це дозволяє розробляти та впроваджувати нові продукти та технології, що є важливим для довгострокового розвитку. Проте для того, щоб інновації стали джерелом реальної економічної вигоди, необхідна чітка та об'єктивна оцінка їх комерційного потенціалу. Це дозволяє мінімізувати ризики та сприяти прийняттю раціональних рішень щодо інноваційного розвитку підприємств.

Дисертація Кобелевої А.В. охоплює важливий науковий напрям у межах спеціальності 051 «Економіка», що пов'язаний із поєднанням теоретичних засад економіки інновацій, стратегічного аналізу та методів оцінювання комерційної ефективності. У роботі успішно реалізовано міждисциплінарний підхід до аналізу економічної доцільності впровадження інноваційних технологій на підприємствах промислового сектору. Такий підхід дозволяє розглядати комерційний потенціал інновацій не лише з погляду витрат і прибутковості, а й у контексті довгострокової стратегії сталого економічного розвитку підприємств.

Таким чином, дослідження проблем оцінки комерційного потенціалу інноваційних технологій на промисловому підприємстві є важливим і своєчасним, оскільки це сприяє підвищенню ефективності підприємства та його стійкому розвитку в сучасних умовах.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалась у рамках плану науково-дослідних робіт Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» за темами, які виконуються згідно плану фундаментальних та прикладних науково-дослідних робіт Національного технічного університету «ХПІ» за темами: «Розвиток методів створення та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності на промисловому підприємстві» (ДР № 0104U005274), у межах якої здобувачкою сформовано та виконано базові завдання дисертаційної роботи; «Розроблення науково-методичних та практичних основ комплаєнс-програми промислового підприємства» (ДР №0119U002601), при виконанні якої здобувачка розробила комплаєнс-положення правової охорони інноваційних технологій та їх впливу на рівень.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та новизна. Основні наукові положення, висновки і пропозиції дисертаційного дослідження Кобелевої А.В. є достатньо обґрунтованими. Вони підтверджуються використанням у процесі дослідження фундаментальних положень економічної теорії та теорії управління, а також загальнонаукових методів: систематизації та узагальнення, експертних оцінок, індукції та дедукції, статистичного аналізу тощо; ґрунтовним аналізом фундаментальних праць вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері організації інноваційного процесу на промислових підприємствах; апробацією результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Використання у роботі законодавчих, нормативно-правових документів України, звітної документації та статистичних даних промислових підприємств,

а також широкого кола літературних джерел забезпечує належний рівень обґрунтованості і достовірності отриманих результатів.

Дисертація Кобелевої А.В. за змістом, сутністю, структурою та оформленням повністю відповідає вимогам МОН України, містить вступ, три розділи, висновки, додатки та список використаних джерел. Дисертаційна робота характеризується логічною, завершеною структурою та послідовною побудовою, повною мірою висвітлює зміст визначених розділів.

Висновки і рекомендації логічно випливають із виконаних досліджень і підтверджуються довідками про впровадження результатів дисертаційного дослідження в практику роботи наукових організацій та промислових підприємств та в навчальний процес.

Усе це дає підстави стверджувати, що висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, є достатньо обґрунтованими та достовірними.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи визначається сукупністю розроблених теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій, розвитку науково-методичних засад щодо формування організаційно-економічного механізму управління інтелектуальною власністю на промисловому підприємстві.

Слід підтримати сформовану здобувачкою концепцію рівнів готовності технологій до комерціалізації на промисловому підприємстві на засадах системно-процесного підходу (рівень TRL, рівень MRL, рівень CRL), особливістю якої є врахування факторів зовнішнього середовища, процесів управління інноваційною діяльністю, яка суттєво відрізняється від існуючих збагаченням змісту, структурних складових, їх характеристик, доповненням і розширенням предметної області.

Цікавими з наукової точки зору є запропонований Кобелевою А.В. методичний підхід до експертного ранжування інноваційних технологій за критеріями рівня їх комерційного потенціалу та рівня готовності до комерціалізації, які відрізняються від існуючих положень наявністю трьох

експертних груп, які оцінюють технологію, відповідно, за тематичною сферою в галузі технологічної, технологічної та ринкової готовності конкретної інноваційної технології до комерціалізації.

Безумовно важливою є розроблена здобувачкою система критеріальних показників експрес-оцінки комерційного потенціалу інноваційної технології (за 10-бальною шкалою), яка суттєво відрізняється від чинних підходів. Її ключовою відмінністю є можливість кількісного визначення інтегрального показника рівня комерційного потенціалу інтелектуально-інноваційної технології, що, у свою чергу, дозволяє підвищити роль та значущість комерційно перспективних технологій на ранніх етапах їх життєвого циклу.

Оригінальними представляються пропозиції Кобелевої А.В. щодо формування механізму комерціалізації інтелектуально-інноваційної технології за критерієм комплексного оцінювання її ринкових перспектив, що, на відміну від існуючих положень, включає в себе трьохстадійну економічну оцінку комерційного потенціалу технологічного продукту: вартісно-аналітичну (оцінка прямих витрат та обґрунтування доцільності комерціалізації); експлуатаційну (оцінка ефективності використання технологічного продукту) та модернізаційну (можливості поетапної модернізації інноваційних технологій у майбутньому).

Важливими є і теоретико-методологічні напрацювання здобувачки. В цьому плані заслуговують уваги та підтримки його пропозиції щодо удосконалення існуючих дефініцій в сфері інноваційного менеджменту, зокрема, удосконалення теоретико-методичної сутності поняття «інноваційна технологія», що на відміну від усталених виокремлює залежність стану технологічного продукту від інтересів та взаємодії зацікавлених сторін, що дозволяє враховувати вплив технології на кінцевий результат виробничо-комерційної діяльності завдяки наявності в ній комерційного потенціалу.

Теоретичне значення результатів дослідження. Теоретичні положення, обґрунтовані в дисертації, а також отримані науково-прикладні результати та рекомендації дають змогу створити ефективний механізм

економічної оцінки комерційного потенціалу інноваційних технологій на промисловому підприємстві.

Мають особливий науковий інтерес та суттєво поглиблюють існуючу теорію управління інтелектуально-інноваційною діяльністю та комерційним потенціалом вдосконалені авторкою поняття «інноваційна технологія», теоретико-методологічний підхід до економічної оцінки інноваційних технологій з використанням рівнів готовності, оцінки ефективності комерціалізації інноваційних технологій та їх ранжування за різноманітними критеріями.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати та висновки дисертаційної роботи можуть бути використані для розвитку та підвищення ефективності процесів комерціалізації інноваційних технологій на промисловому підприємстві. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що представлені у роботі положення доведено до рівня методичних розробок і рекомендацій, які пройшли апробацію на промислових підприємствах нашої країни. Підтвердженням практичної значущості дисертаційної роботи є те, що сформовані у ній науково-методичні і практичні розробки були використані у діяльності низці машинобудівних підприємств: ТОВ «Харківський автогенний завод»; ВАТ «ЗТФ КрАЗ»; ТОВ «МАСТЕР-ГРУПП». Важливим є наукова підтримка розробок здобувачки керівництвом НДІ інтелектуальної власності НАПрН України.

Результати впроваджені у навчальний процес Мішкольського університету при викладанні дисциплін «Economic Efficiency», «Innovation Management», «Economic Potential of Enterprise», «Economics of Enterprise» (м. Мішкольц, Угорщина, сертифікат про впровадження від 12.10.2023 р.) та у навчальний процес Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Достовірність досліджень, повнота викладення результатів дисертації в опублікованих здобувачкою працях. Наукові положення, висновки й рекомендації, що сформульовані в дисертації, є достовірними.

Достовірність забезпечено використанням значного обсягу матеріалів промислових підприємств України, впровадженням одержаних результатів у практичну діяльність вітчизняних промислових підприємств, а також у навчальний процес українських університетів, що підтверджено відповідними довідками. Результати дисертаційної роботи наділені глибиною змісту, коректністю формулювання пропозицій щодо їхнього практичного використання, науковою новизною.

Основні положення і наукові результати дисертації досить повно висвітлено у відкритих публікаціях. Матеріали дослідження опубліковані в 33 наукових публікаціях, зокрема, в 5 розділах колективних монографій, 6 статтях в наукових фахових виданнях, включених до категорії «Б»; науковими публікаціями у зарубіжних виданнях; у 19 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають здобувачці право публічного захисту дисертації.

Стиль та мова викладення результатів дослідження. Дисертаційна робота характеризується науковим стилем викладення. Розділи та підрозділи дисертації представлено у логічному зв'язку та послідовності. Викладені результати достатньо повно обґрунтовано та аргументовано, текст сприймається легко. Зміст дисертації відповідає існуючим нормативно-правовим вимогам, які є в Україні стосовно дисертацій на отримання наукового ступеня доктора філософії.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Ознайомлення з дисертацією та науковими публікаціями Кобелевої Анни Валеріївна, у яких висвітлені основні теоретико-методичні наукові результати та практичні рекомендації, дає підстави стверджувати, що авторка дотримується принципів, норм академічної доброчесності. Дисертаційна робота містить посилання на джерела інформації у кожному випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права.

Зауваження до дисертації та дискусійні положення. Відзначаючи загалом належний науковий рівень і практичне значення дисертаційної роботи, не можна залишити поза увагою наявні в ній деякі неточності та дискусійні питання, що зумовлює необхідність висловити з цього приводу наступні зауваження та побажання.

1. В дисертації в підрозділі 1.2 висвітлено блоки проблем, що мають місце на шляху розвитку ринкових відносин в галузі інтелектуально-інноваційної діяльності підприємств, але всі вони носять загальний характер і не мають прямого відношення до промислових і, зокрема, до машинобудівних підприємств, які є об'єктом дослідження здобувачки. На наш погляд, автору слід було б більш детально виявити і проаналізувати складнощі, які мають місце на підприємствах машинобудівної промисловості, що надало б дослідженням здобувачки більшої направленості на вирішення стрижневого завдання дисертаційного дослідження.

2. У роботі, при викладені основних положень, широко використовується термін «інтелектуально-інноваційні технології», проте відсутнє його чітке визначення. Доцільно було б сформулювати термінологічне визначення цієї дефініції для забезпечення однозначності її інтерпретації в межах проведеного дослідження.

3. Для кращого розуміння практичного застосування представленої в дисертації системно-динамічної моделі рівнів готовності інноваційних технологій до комерціалізації на промислових підприємствах (рис. 2.5, 2.6, 2.7; табл. 2.5, 2.6, 2.7) було б корисно навести конкретний приклад її використання для аналізу, оцінювання чи прогнозування на базі даних одного з досліджуваних підприємств.

4. Авторка в підрозділі 3.1 детально розглядає експрес-методу оцінки комерційного потенціалу нових технологій використовують Quicklook, розроблений в Техаському університеті в Австралії. Але для експрес-оцінки комерційного потенціалу технологій в своїх рекомендаціях використовує зовсім інший метод, що потребує додатково пояснення щодо цього рішення.

5. У тексті дисертації трапляються окремі редакційні неточності, зокрема друкарські, пунктуаційні та стилістичні, усунення яких позитивно вплинуло б на загальне сприйняття роботи.

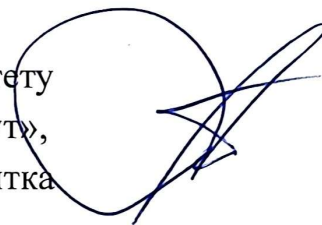
Вказані зауваження та дискусійні положення не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, яка є завершеним, логічно побудованим дослідженням, що має як наукове, так і практичне значення.

Загальна оцінка дисертації. Дисертаційна робота Кобелевої Анни Валеріївни «Економічна оцінка комерційного потенціалу інноваційних технологій на промислових підприємствах» за своїм змістом відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, яка розв'язує важливу наукову задачу - формування механізму економічної оцінки комерційного потенціалу інноваційних технологій на промисловому підприємстві.

Авторка дисертаційної роботи – Кобелева Анна Валеріївна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензентка,

Доцентка кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», кандидатка економічних наук, доцентка

Ірина ДОЛИНА

Підпис засвідчую

Вчений секретар

Максим МАЛЬКО